

GEANNOTEEERDE AGENDA RAAD BUITENLANDSE ZAKEN/HANDEL VAN 21 NOVEMBER 2019

Op 21 november 2019 vindt onder Fins Voorzitterschap de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) over handel plaats in Brussel. Op de agenda staan de hervorming van de Wereldhandelsorganisatie (*World Trade Organization*, WTO), de stand van zaken van de handelsbetrekkingen tussen de EU en de Verenigde Staten (VS), en de implementatie van handelsakkoorden. Op verzoek van Nederland zal de RBZ daarnaast spreken over Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO).

De kwartaalrapportage met de laatste stand van zaken over lopende onderhandelingen is conform staande afspraken toegevoegd bij deze Geannoteerde Agenda. Daarmee voldoe ik tevens aan het verzoek van uw Kamer d.d. 10 oktober 2019 (kenmerk 2019Z19349/2019D40308) om deze rapportage voorafgaand aan de begrotingsbehandeling te doen toekomen aan de Kamer. Conform mijn toezegging gedaan tijdens het Algemeen Overleg Modeltekst Investeringsverdragen d.d. 20 februari 2019, is in deze kwartaalrapportage tevens de stand van zaken met betrekking tot de lopende onderhandelingen over bilaterale investeringsakkoorden opgenomen, inclusief de beëindiging van de intra-EU investeringsakkoorden. Daarmee voldoe ik ook aan mijn toezegging gedaan tijdens het VAO over de Raad Buitenlandse Zaken handel d.d. 15 mei 2018 om de Europese Commissie aan te sporen de intra-EU investeringsovereenkomsten zo spoedig mogelijk te beëindigen en de Kamer daarover te informeren, alsmede aan mijn toezegging gedaan tijdens het AO Raad Buitenlandse Zaken handel d.d. 15 mei 2018 om te bekijken hoe de Kamer uitgebreider te informeren over lopende onderhandelingen.

WTO-onderhandelingen en voorbereiding van de WTO Ministeriële

De Raad zal de voortgang in de WTO-onderhandelingen bespreken en daarbij ingaan op de voorbereidingen voor de aanstaande Ministeriële Conferentie van de WTO (8-11 juni 2020) in Nur-Sultan, Kazachstan. Een kritiek punt hierbij is de naderende verlamming van het WTO-beroepslichaam (*Appellate Body*) door de aanhoudende blokkade door de VS van de benoeming van leden. De mogelijkheid bestaat daardoor dat het *Appellate Body* effectief ophoudt te functioneren per 10 december 2019. Eerder startte een informele dialoog onder leiding van de Nieuw-Zeelandse ambassadeur David Walker om een oplossing te vinden voor deze blokkade. Ook de VS heeft deelgenomen aan dit proces. Ambassadeur Walker heeft inmiddels op basis van zijn besprekingen een voorstel op tafel gelegd dat tegemoet zou moeten komen aan de zorgen van de VS. Dit voorstel heeft echter niet geleid tot nieuw engagement van de kant van de VS.

Het kabinet zal in de Raad oproepen tot het aangaan van een fundamentele discussie over geschillenbeslechting in WTO-verband. Het is voor de EU en voor NL van groot belang dat een geschillenbeslechtingssysteem, inclusief een beroepslichaam, blijft bestaan binnen de WTO en waaraan alle belangrijke handelspartners deelnemen.

EU-VS handelsrelatie

De Raad zal spreken over de EU-VS handelsrelatie. De EU en de VS zijn nog altijd in dialoog om uitvoering te geven aan de verklaring tussen Commissievoorzitter Juncker en president Trump van 25 juli 2018. Ook heeft de EU een voorstel gedeeld met de VS, op basis van het door de Raad verkende mandaat, over conformiteitsbeoordelingen. Doel is om het voor Europese en Amerikaanse bedrijven makkelijker te maken om aan te tonen dat hun producten aan de in de EU of VS geldende technische vereisten voldoen. De Raad staat stil bij de besprekingen tussen China en de VS om het handelsconflict te de-escaleren. Ook zal de Raad spreken over de recent in werking getreden extra heffingen door de VS op EU-import naar aanleiding van de WTO-zaak over EU-steun aan Airbus. Die extra heffingen zijn overigens in lijn met de WTO-regels.

Binnen de Raad is steun voor de inzet van de Commissie in de onderhandelingen met de VS. Het blijft van belang om als EU eensgezind op te treden.

Het kabinet is van mening dat het belangrijk blijft om met de VS aan een positieve handelsagenda te werken. De VS is een belangrijke partner om in multilateraal verband gedeelde zorgen, zoals ten aanzien van marktverstoringende staatsbedrijven, industriële subsidies, intellectueel eigendom en overcapaciteit, aan te pakken. Het kabinet vraagt in Brussel aandacht voor spoedige uitvoering van een *Sustainability Impact Assessment* ten aanzien van het beperkte handelsakkoord met de VS over industriële goederen waar in het voorjaar een mandaat voor is aangenomen. Het kabinet zal uw

Kamer informeren zodra dit document beschikbaar is, in lijn met de toezegging tijdens het Algemeen Overleg RBZ Handel van 21 mei 2019.

In het voorjaar van 2020 wordt een uitspraak verwacht van een arbitragepanel over de hoogte van de geleden schade in de EU als gevolg van de steun van de VS aan Boeing. Op basis van deze uitspraak verwacht ook de EU extra heffingen te mogen opleggen op import uit de VS. Het kabinet is van mening dat het opleggen van extra tarieven over en weer niet bijdraagt aan een oplossing van het geschil. Het kabinet zal bij de Commissie dan ook blijven aandringen op een onderhandelde langetermijnoplossing voor het geschil over steun aan vliegtuigbouwers (Airbus/Boeing).

Implementatie van handelsakkoorden

De Commissie zal tijdens de Raad een presentatie geven van de derde editie van het jaarlijkse rapport over de implementatie van EU-handelsakkoorden¹, gevolgd door een discussie. Het rapport geeft een overzicht van hoe EU-handelsakkoorden in de praktijk werken en waar ruimte voor verbetering is. In het rapport wordt onder andere uitgebreid stilgestaan bij besprekingen tussen de EU en partnerlanden in het kader van handel en duurzame ontwikkeling.

Ook wordt stilgestaan bij de eerste uitgebreide evaluatie van het EU-handelsakkoord tussen de EU en Zuid-Korea, die in maart is gepubliceerd. De evaluatie laat zien dat veel onderdelen van het akkoord goed werken, maar dat er ook uitdagingen blijven, zoals complexe sanitaire en fytosanitaire goedkeuringsprocedures voor landbouwproducten. Het is daarom ook belangrijk dat het akkoord voorziet in kanalen om markttoegangsproblemen met Zuid-Korea te bespreken.

Nederland heeft de Commissie in de besprekingen over het vorige implementatierapport onder meer opgeroepen om uitgebreider in te gaan op het onderwerp handel en duurzame ontwikkeling. In deze editie van het rapport is hier meer aandacht aan besteed. Hiermee voldoe ik aan mijn toezegging gedaan tijdens het Algemeen Overleg Handel op 15 november 2018 om te onderzoeken of en hoe de voortgangsrapportage van de Europese Commissie over handelsakkoorden verder verbeterd kan worden qua inhoud en meetbaarheid. Nederland zal de besprekingen over de implementatie en evaluatie van handelsakkoorden nauwlettend blijven volgen.

Nederland steunt de inzet van de Commissie ten aanzien van effectieve implementatie van handelsakkoorden. Dit geldt voor besprekingen over markttoegangsproblemen met onze handelspartners, zoals bijvoorbeeld die over antidumpingmaatregelen op aardappelproducten in Colombia. Waar zulke besprekingen niet tot betekenisvolle stappen leiden, steunt Nederland de Commissie in de inzet van andere instrumenten, zoals met Colombia wordt gedaan door WTO-consultaties aan te vragen. Implementatie gaat echter verder dan naleving van afspraken over markttoegang. Zij omvat ook besprekingen over handel en duurzame ontwikkeling met onze handelspartners. Zo gaat de Commissie in het rapport uitgebreid in op de opvolging van de 15 actiepunten om afspraken over handel en duurzame ontwikkeling effectiever te maken. Nederland blijft deze acties volgen. Onder andere lidstaten is ook brede steun voor de EU-inzet op implementatie van handelsakkoorden.

AOB

Eurobarometer survey 2019

Tijdens de Raad zal de Commissie een korte presentatie geven van een nog te verschijnen Eurobarometer peiling over de houding van EU-burgers ten opzichte van internationale handel en EU-handelspolitiek. De peiling wordt naar verwachting op 20 november gepubliceerd.

EU Actieplan inzake Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO)

Op verzoek van Nederland wordt tijdens de Raad gesproken over een *EU Action Plan on responsible business conduct (RBC)*. Het doel hiervan is het belang van een IMVO-aanpak op Europees niveau te onderstrepen. Hiertoe wordt de Nederlandse IMVO-aanpak gedeeld. Nederland zal andere lidstaten oproepen om werk te maken van maatschappelijk verantwoord ondernemen en wil graag dat er toegewerkt wordt naar een EU brede aanpak. Hierin heeft de nieuwe commissie uiteraard een

¹ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/october/tradoc_158387.pdf

belangrijke rol. Ook zal worden samengewerkt met collega-ministers, waaronder die voor ontwikkelingsamenwerking.

Overig

Voor wat betreft de vraag van uw Kamer over een appreciatie van de EU-voorstellen met betrekking tot de uitvoering van het stelsel van investeringsrechten van CETA, kan ik u mededelen dat de voorliggende concept-Raadsbesluiten technische uitvoeringsbesluiten voor de inrichting van het *Investment Court System* (ICS) zijn. Deze geven de EU-positie weer die zal worden ingebracht in het gemengd comité en in het comité voor diensten en investeringen van CETA, waarin de respectieve uitvoeringsbesluiten zullen worden vastgesteld tussen de EU en Canada. De regering steunt de voorgestelde regels, omdat deze bijdragen aan het functioneren van het ICS. De regering is voorstander van het ICS, omdat het de basis vormt van de bredere modernisering van investeringsbescherming en het bijhorende geschillenbeslechtsmechanisme. De regels dragen eraan bij de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de aangestelde rechters te verzekeren, alsmede om meer transparantie te creëren. Ook komen de voorstellen overeen met de Nederlandse inzet voor meer diversiteit in arbitragepanels. De regering is voornemens met deze concept-Raadsbesluiten in te stemmen.

Toezegging Colombia op aardappelproducten

Tijdens het Algemeen Overleg van 19 februari 2019 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1973) heb ik toegezegd uw Kamer te informeren over het tijdspad inzake de inspanningen van de Commissie richting Colombia op het gebied van de antidumpingmaatregelen op aardappelproducten, inclusief de mogelijkheden voor een eventuele WTO-zaak. De Commissie deelt deze zorgen en heeft op 14 oktober 2019 aangekondigd een WTO-zaak te starten tegen Colombia. Op 15 november 2019 heeft de EU de formele WTO-consultaties opgestart.

Toezegging informeren over werking en monitoring van het handelsdefensief instrumentarium

Tijdens het Algemeen Overleg van 15 mei 2018 heb ik toegezegd uw Kamer nader te informeren over de werking en monitoring van het handelsdefensief instrumentarium. Eind 2017 is de nieuwe antidumpingmethodologie in werking getreden. In 2018 trad het gemoderniseerd handelsdefensief instrumentarium in werking. Het aangepaste handelsdefensief instrumentarium is effectief², zoals ook blijkt uit een rapportage van de Commissie aan het Europees Parlement eerder dit jaar over de inzet van het Europees handelsdefensief instrumentarium in 2018.³ De antidumping- en antisubsidiemaatregelen⁴ hebben effect, zoals blijkt uit het overzicht van de Commissie in eerder genoemde rapportage.⁵ In dat overzicht is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de importen in de Unie zijn gedaald nadat de specifieke handelsdefensieve maatregelen in werking waren getreden.

Motie-Koopmans c.s. over wegnemen van oneigenlijke voordelen vanwege de status van ontwikkelingsland (35207, nr. 6)

Tijdens het notaoverleg over de China-notitie van 30 september 2019 (Kamerstuk 35207, nr. 5), heeft uw Kamer de motie aangenomen inhoudende het verzoek een internationale coalitie te bouwen om te bewerkstelligen dat China niet langer oneigenlijke voordelen geniet vanwege zijn status van ontwikkelingsland bij de WTO.

Uw verzoek komt overeen met reeds door het kabinet ingezet beleid. Er is geen sprake van een formeel onderhandelingsproces binnen de WTO over de status van ontwikkelingslanden. Wel wordt informeel gesproken over dit onderwerp en heeft de VS het onderwerp diverse keren geagendeerd. De EU zet in bilaterale contacten in op het voeren van een genuanceerde discussie over ontwikkeling in de WTO. Het doel is te zorgen dat in lopende onderhandelingen *per geval* kan worden bekeken in hoeverre onderhandelingspartners gerechtvaardigd extra tijd of flexibiliteit nodig hebben om aan nieuwe afspraken te kunnen voldoen.

² In Kamerbrief 21501-02 nr. 1685 werd u reeds geïnformeerd over de effectiviteit van het handelsdefensief instrumentarium van de Europese Unie.

³ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/march/tradoc_157810.pdf

⁴ Eind 2018 waren er 93 definitieve antidumpingmaatregelen in effect en 12 antisubsidiemaatregelen.

⁵ Zie tabel op pagina 4 van de rapportage van de Commissie aan het Europees Parlement over de inzet van het Europees handelsdefensief instrumentarium in 2018, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/march/tradoc_157810.pdf

Publieksconsultaties associatieakkoorden met zes mediterrane partnerlanden en EPA CARIFORUM

Hierbij ga ik in op het verzoek van de algemene commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van 27 september 2019. De commissie verzocht mij een afschrift te zenden van de Nederlandse reactie op de raadpleging voor de evaluaties van de handelscomponent in de associatieakkoorden tussen de EU en zes mediterrane partnerlanden. Dit geldt tevens voor het verzoek van de algemene commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van 29 april 2019. De commissie verzocht om een afschrift te zenden van de Nederlandse reactie op de raadpleging voor de evaluatie van het Economisch Partnerschapsakkoord met CARIFORUM. Nederland heeft geen inbreng geleverd in deze publieksconsultaties. Nederland geeft al inbreng over de werking van handelsakkoorden en markttoegangsproblemen die bedrijven ervaren – voor zover deze kenbaar worden gemaakt – via andere werkgroepen in Brussel. Nederland roept het bedrijfsleven regelmatig op om problemen met betrekking tot markttoegang te melden. De overheid heeft geen zicht op de rechtstreekse inbreng vanuit het Nederlandse bedrijfsleven in de publieksconsultatie.